101

G

257.

1024

GŁOS

W. JMCI PANA

ADAMA SKIRMONTA

Posła y Sędziego Ziemſkiego Powiatu Pińſkiego na Dniu 11. Aprylà 1775. Roku na Seymie w Dzień Limity

MIANY.

ZNam Ja naywyżſzą Władzę Sądu Seymowego, w ktorey Juryzdykcyi będąc domieſzczony, ztąd naywiękſze za wyznaczenie moiey Oſoby oświadczam dzięki, J, O. Xiążęciu Marſzałkowi Konfederacyi Litewſkiey, że mowienie o czynach Prześwietney Delegacyi (gdy ieſtem w ninieyſzych Magiſtraturach zyſkuiącym) nie prywacie, lecz przeświadczeniu powinno być przyznane, y gdybym dowodniey wyprobował rzetelność mowienia mego z tych przyczyn Oſobom zaſłużeńſzym w Seymie ninieyſzym uſtępuię mieyſca ſkładaiąc powierzoną funkcyą w Ręku Xiążęcia Marſzałka do Nominacyi innego.

Krolu Nayiaśnieyſzy Panie Miłościwy Prześwietne Stany nadzieia pomyślności z dwuletnich Obrad Prześwietney Delegacyi milczenie wſzyſtkim nakazywała, lecz gdy *quo ad Publica* przeczytane Uſtawy, przeciwnych uczą ſkutkow, daruie więc Prześwietna Delegacya, że podług formy uwiadomienia Stanow, w ſpieſznym czytaniu o przyſzłych Prawach, w iednym Głoſie, a w wielu materyach mowić będę.

A nayprzod że obietnic, zabiegow, y troſkliwości o Dobro Publiczne mamy do zbytku w oświadczeniu, ſkutkow zaś rownych doznaie Obywatel iako przed Seymem, gdy Woyſko po rożnych Woiewodztwach y Powiatach rozlokowane, Kraiowi bogactw nie przydaie, Furaże od lat kilku brane do tych czas nie płatne, Kraie Polſkie Prawem mocy zabrane, y takowym wymuſem utwierdzone reſzty Granic nie ocalaią? na coż nam oſzukiwać Europę, y hańbić Narod tytułem wolnych obrad, gdy Seym ninieyſzy za Notami wſzyſtko uformował.

Zatrzymywaliśmy obrady, czekaiąc z czaſu poprawy, ktory nam więcey nie przynioſł korzyści, że od Granic Sąſiedzi, a wewnątrz My ſami Obywatelow ſkrzywdzili, gdy przeciągiem rady ſtaliśmy ſię przyczyną Krolowi Pruſkiemu nad pierwſze zaięcie przybrania Kraiu, y to ieſt co do krzywdy Granic? Co ſię tknie Obywatelſtwa, Skarb Publiczny przez Penſye zubożyli, y oſobiście wielu w rożnych (iak uczą) zaſkarżeniach pokrzywdzili.

A Nie

Nie explikuię expens Skarbu Koronnego blizu miliona na opłatę Dzielnikow Ustaw ninieyszych; gdyż na tym Prowincya Litewska szkodować nie będzie. Lecz mowię do Nas przezacni Posłowie Prowincyi Litewskiey, co powiemy Braci zbieraiącym rachunki z powierzoney Funkcyi, iak się usprawiedliwiemy Potomności, gdy wyczytaią do kilku kroć stu Tysięcy expensu na Funkcye nasze ze Skarbu wydane, y zapytani będziemy gdzie Obywatelstwo, zkąd władza, a naostatek, cożeśmy zrobili dobrego za tak znaczną nadgrodę.

Pewnie gdyby wiedzieli Przodkowie nasi, że tytuł Konfederacyi tak krzywo zniszczeniem Skarbu Publicznego z hańbą Narodu wzięty będzie, woleliby zniszczyć y zatrzeć ślady acz chwalebnych swych Konfederacyi.

W ktorey bowiem części świata tyle nieograniczoney wolności obrani iesteśmy Posłami na Seym Dwuniedzielny, a ten uczyniliśmy nad Prawa y zwyczay Dwuletnim, Jnstrukcyą daną od Obywatelow, w Prawodastwo nieograniczone zamieniliśmy; y takowąż winniśmy dochować wiarę, zaufanemu w nas Obywatelstwu.

Załośnie narzekamy na Przemoc Sąsiad z nami, a przecież obraźliwiey z wspuł Bracią postępuiemy, gdyż bez mocy wlaney y wiedzy Obywatela w Domach oczekiwaiącego spokoyności, na ich swobody przez nową Formę Rządu czytanego, na Jch maiątki przez nakłady nie zwyczaynych, a mniey potrzebnych podatkow targnęliśmy się.

Zastanowmy się nayprzod nad Formą rządu *in Consilio Pormanenti*, że te zawzdy było w Senacie, ktorego z Prawa należnością znaydować się przy Krolu, y zaradzać podobnie, iako dopiero *Consilium Permanens* ma pozwolenie; gdyby więc wierna Rada Senatu dopełniała obowiązki Prawa, rowne zaiste Kraiowi przyniosłaby skutki, iako Rada nieustaiąca, a ztąd wnoszę, iż naywięcey mylemy się przypisuiąc nierząd Kraiu, albo Tytułowi, lub też wyrazom Prawa, nie zaś Exekucyi, bez ktorey żadne Prawa dla Narodu użytecznemi bydź nie mogą.

Niech się nie przykrzę mym zdaniem iako Poseł w Uniwersalności mowiący, że gdybyśmy z całego świata zebrali Prawa, na prożno praca, ieśli w Exekucyi mieć nie będziemy, to iest gdy mocni wyłączą się, y władza na wiele Magistratur podzielona: zawzdy bezsilną zostanie, ktore obie wady łatwo Powszechnemu zdaniu, w ninieyszych Prawach ukazuią się.

Daruie mi Przeświętna Delegacya że mowiąc o *Consilium Permanens* wnoszę konkluzyą: iż gdyby one było naypożytecznieysze Kraiowi z samey Sytuacyi Narodu, y nas Posłow, na tym Seymie mieysca mieć nie powinno, albowiem Obrady ninieysze są wymuszone. My Posłowie szczegulnie dla zaspokoienia Sąsiedzkich Potencyi zesłani, możemyż materyą wszystkie Stany, y Obywatelow dotykaiące stanowić; przy Prawie zatym mowię, że te układy do Seymu Ordynaryinego należąc, gdy w nieprzyzwoitym czasie stanowią się! ważności mieć nie powinne.

Nie explikuię w partykularności dalszych licznych ustaw Prześwietney Delegacyi ktore gwałtownie przez większość wymuszoney wolności pisania o formie rządu: przyznać nie podobno, iako to pretensye do Rzeczypospolitey, y dalsze podobne Proiekta, w tym iakowy iest postępek Prześwietna Delegacya, że nad powierzoną władzę pozwoliła formować ustawy, Delikatności każdego oddaię, a z mieysca mego wnoszę gdy się zda gwałtowną większością determinować approbatę, na ktorą się nie piszę przynaymnie radziłbym w wielu Subselliach zaskarzone przez Strony, wyłącyzć *Actus*.

Daruy N. Krolu, nie mieycie za złe Prześwietne Stany, gdy po przykrym milczeniu przydłuższy czas zabieram, wina to iest mego przeświadczenia, ktore nie dozwala pochwalić czynow Prześwietney Delegacyi, a tym

sa-

ſamym do wyexplikowania ſię przydłużſzych potrzebuie momentow, ile gdy w czytanych uſtawach, każdy Punkt obrażliwe dla Obywatela zadaie razy, co ſię iaſno okaże w materyi Podatkow.

Po zamieſzaniu Kraiowym, po uciſku Zołnierza Zagranicznego, po zniſzczeniu y wygubieniu w znaczney części maiątkow y Oſob, ſzczegulna była nadzieia przez okup odpadłych Kraiow, uwolnienia ſię Obywatelowi od dalſzych uciſkow, lecz iak ſą ninieyſze podatki, tylko ulgi przyznać godzi ſię, że przed Seymem Zołnierz Zagraniczny o Furaże gnębił Obywatela, po Seymie ſkończonym toż dopełniać będzie Kraiowy wyciſkaiąc z oſtatka maiątku podatki, ktore w Prowincyi Litewſkiey ze dwoch Milionow do iedenaſtu ſą podnieſione? immaginacyiną kalkulacyą uformowane, y wraz pewny rozpiſany expens.

Niech ſię każdy zaſtanowi, iak ten ſpoſob uſtaw powinien w Nas Poſłach znaleść do przyięcia onego konwikcyą, ieśli bowiem immaginacyina kalkulacya, lub z przypadku nie ſpoſobności Obywatela, ubibi iedenaſtu Milionow, Officyaliſta y Zołnierz nie płatni zoſtaną, a z nich naypierwſza nie ſpokoyność naſtąpić może. Alboliteż pierwſzy wyrokiem, drugi exekucyą z oſtatka wyciſną Obywatela.

Uważmy iaka formalność rządu, w czas pokoiu wſzyſtka Percepta zniſzczeniem Obywatela, w części na bitnego Zołnierza, reſzta na expens Cywilny, to ieſt; na mniey potrzebnego lub też na wzbyt drogiego Officyaliſtę rozpiſuie ſię, a Skarb publiczny zawſze ubogi; a tak wypada konkluzya że z uſtaw podatku chce mieć Rzeczpoſpolita, cały Kray z ubożony a kilkadzieſiąt Oſob rozbogaconych, ktore pewnie w złym razie ſwemi maiątkami nie zaſtąpią. Beśpiecznieyſza więc ieśli nie w Skarbie Publicznym, tedy w Obywatelu maiętnym zoſtawić Rzeczypoſpolitey doſtatki, a Obywatel pewnie na zbytki nie obroci, lecz na zdublowanie maiątku zażyie, a tak w potrzebie połowę daiąc, *Publicum* wſpomoże ſiebie nie zakrzywdzi: w ktorym mowieniu nie przeczę Woyſku y ſprawiedliwym potrzebom, lecz expenſom rozrutnym, lub mniey potrzebnym penſyom radzę pozabiec.

Jeśli powiedzieć, że Prawa Polityczne na oſzukanie Potencyi każą rozpiſać expens na całą Perceptę, *ſim falſus Teſtis*, że oſzukuiąc Potencye ſiebie zgubiemy, gdyż z penſyonowanych Oſob, za ubeśpieczenie czyli Gwarancyą onych płacy, znaydą ſię Partyzanci, y Jntryganci, ktorzy zawzdy uwiadomią Sąſiad o myślach naſzych, woląc w gnuśnym Pokoiu brać penſyą, a niżeli w Woynie Awantażowaney utracać oną.

Mowię co do Penſyi, że nie trzeba tak wieku ninieyſzego upadłać, iakbyśmy przez zapłaty nie umieli być dobremi Obywatelami, ſłużyli Anteceſſorowie *Publico*, gdy Rzeczpoſpolita była w zupełności Granic, zacoż dziś Penſye wyznaczać, gdy ieſt rozerwaną, gdy Obywatel wycięczony, y cały Kray w nieſpoſobności znieſienia podatku.

Uczą mię dawne Prawa że y w Seymach *Pluralitatis* brano do Braci, czego w ninieyſzych obradach przepomniano, lecz ia nad przepis Jnſtrukcyi nie chcąc poſtąpić do woli Obywatelow odwołuię ſię, a ieśliby doświadczona Przemoc *Pluralitatis* gwałtownie narzucała, uciekam ſię, do przyzwoitey broni dla ſłabych; że ſię zażalam y Manifeſtuię.

Znam ia zaſady ninieyſzych uſtaw że Konfederacya Prawney formy Seymu nieprzyimuie, a tym ſamym y oppozycyi Poſła obſerwować nie ieſt obligowano, a naoſtatek zaſtyſzana Gwarancya *ſuplebit*! y toż ſą Obywatelſkie maxymy, możnaż w wolnym Narodzie fundować Prawa na tych Filarach, ktore ſytuacyą naſzą nie ſą zgodne.

Konfederacya, ktorey oziębłym umyſłem przez akceſſią przyiąłem maſkę, nie ieſt Kraiowa czynność, gdyż ſzczegulnie celem doyścia Seymu przez

Nas, dla Nas Poſłow (aby uporczywemu ſentymentowi nie pozwalam na rozbior Kraiu pozabiec) iedni ułożyli ? Drudzy przyiąć muſieli, więc ta Konfederacya w materyach do Obywatelſtwa ściągaiących ſię, użytą bydź nie powinna ? z przyczyny że Woiewodztwa y Powiaty do naſzey Konſtytucyi nie czynili akceſſyi uroczyſtey, ani też udzielili mocy Konfederowania ſię przez Inſtrukcyą, nie radziłbym więc przyimować Praw tak przykrych dla Obywatelow, ktore bydź mogą zadatkiem burzenia całey roboty, y dalſzego zamieſzania Kraiowego, ſtraciliśmy Kraie przez Traktat, y Granic nie zabeſpieczyli, zniſzczyliśmy Gdańſk przez Traktat *Commertiorum* z Krolem Pruſkim, bez ktoregoby lepiey było pozoſtać; nie przywodźmyż do oſtatniey roſpaczy Obywatela, przez narzut formy rządu, y podatku, gdyż to oſtatnie uczyniwſzy; prożnie wolnych obrad, damy Tytuł Seymowi ninieyſzemu, przyznaiemy Przemoc w Traktatach, y ztąd za nieważne bydź ſądziemy nie dawaymyż do podobnego argumentu (przez przykre Prawa) pobudek Narodowi.

Mowię naoſtatek co do Gwarancyi, że nie potrafię ſkombinować Tytułu wolney y nie dependuiącey pod ſzczęśliwym Panowaniem Nayiaśnieyſzego Krola, Rzeczypoſpolitey z Gwarancyą, coż to za wolność nie dependuiąca, gdyż tak w Generalności iako w Partykularności Gwarancya zapiſana, a tak Obywatele w kłotni posrzednikiem, w ſentymentach za argument, w poſtępowaniu za Prawidło maią mieć Gwarancyą, a co naywiękſza z umowy w Gwarancyą poddanie ſię, a z drugiey ſtrony przyięcie formuią z obopolney zgody Kontrakt, więc y do pozbycia Gwarancyi oboſtronne zezwolenie bydź powinne za tożGwarancyą *ſim falſus Teſtis* dla zgody powſzechney pewnie kilka Tyſięcy Woyſka Zagranicznego w Kraiu pozoſtanie, a te nie mogąc mieſzkać y żyć na Powietrzu Obywatela za drugi podatek ucięmięży. Naoſtatek wnieść roſtropnie godzi ſię, że przez Gwarancyą Seymu ninieyſzego utrzymuiąc uſtawy, daiemy poznać nie ważnośc onych, albowiem dobre Prawa ſame przez ſię Gwarantomać ſię powinne, gdy zaś uzywamy Zagraniczney mocy, tąż ſamą bez części Dzieła i ſprawiedliwą o nas zoſtawi Potomności plamę; Pewnieyſza byłaby Praw Gwarancya gdyby Przeswietna Delegacya zagranicznych Amneſtyą, krajowych Obywatelow łagodnością uſtaw, ziednoczyła umyſły.

Krolu Nayiaśnieyſzy znam ia że wſpaniały umyſł z gorliwością o Dobro y Honor Narodu o uſzczęśliwienie Obywatela ſprawiedliwą w Duſzy Bohâtyrſkiey, i w ſercu Oycowſkim W. K, Mci ſprawiedliwość, wzbraniay więc Nayiaśnieyſzy Panie aby Tron pokrzywdzony, Prawo y tytuł wolności zhańbione, Obywatel uciśniony, Prawami i Gwarancyą niezoſtali.

Prześwietny Senacie pomni że maſz Tytuł obrońcow Praw, y ſwobod Narodu, przeſtań więc w tym bydź delikatny, co nieſławę dla was, zgubę dla Narodu gotuie.

Wzywam naoſtatek y was Przezacni Poſłowie zachowaymy iednomyślność; wſzak iuż wſzyſtka ſkończyła ſię partykularność, i do Obywatelſtwa wrocić ſię muſiemy, ieſt taż ſama władza Seymowa, więc bylebyśmy zgodnie chcieli, mocy ieſt naſzey ſzkodliwym pozabiec Przeswietney Delegacyi czynom, na ktore iako to: względem Podatkow, formy rządu, y dalſzych uſtaw Seymowi Extra-ordynaryinemu nie przyzwoitych Niepozwalam, y ieżeliby Roboracyą czyli Ratyfikacyą *Pluralitas* nakazywała Manifeſtuię ſię.